

AFYONKARAHİSAR TİCARET VE SANAYİ ODASI

EKONOMİK GÖRÜNÜM

2018

Bu Rapor Afyonkarahisar Ticaret ve Sanayi Odası AR-GE ve Dış İlişkiler Birimi tarafından derlenmiştir.

1. SEKTÖRLER

İlimiz, yolların buluşma noktasında doğal ve kültürel zenginlikleriyle bir turizm merkezi olmasının yanı sıra önemli bir ticaret şehridir. Sektör çeşitliliği bakımından birçok zenginliğe sahip olan ilimizde; doğaltaş başta olmak üzere, gıda, hayvancılık, toprak sanayi, termal turizm ve seracılık önde gelen sektörlerdir.

1.1. Mermerin Başkenti Afyonkarahisar

Dünyanın en zengin mermer yataklarının bulunduğu Alp Kuşağı'nda yer alan Türkiye, önemli mermer rezervine sahiptir. Bu rezervin dikkat çeken bir kısmı ilimizde bulunmaktadır. Yaklaşık 3 bin yıldır mermercilik yapılan ilimizde, bölgenin zengin ocaklarından çıkarılan mermer blokları, binlerce yıldır şehrimizde işleniyor ve gerek ülkemizin gerekse dünyanın birçok ünlü eserine doğal estetik değer katmaya devam ediyor. 2017 yılında 115 ülke ile dünyanın birçok yerine ihraç edilen Afyon mermeri, ilimiz ekonomisine büyük katkı sağlıyor. 2018 yılında ülkemizin gerçekleştirdiği toplam doğaltaş ihracatın %9,67'sini, yani 185 milyon dolarında Afyonkarahisar imzası bulunuyor.

Ayrıca, ilimiz firmaları tarafından imal edilen fakat ihracat yapmak üzere başka firmalara satışı gerçekleştirilen ihraç kayıtlı teslimlerimiz ise yıllık yaklaşık 100 milyon dolar seviyesindedir. Bu açıdan bakıldığında, ilimizin Türkiye doğaltaş ihracatına yıllık yaklaşık 285 milyon dolarlık katkı yaptığı görülüyor.

1.2. Hayvancılık ve Hayvansal Mamulleri Sektörü

Afyonkarahisar'ın ekonomisine soluk veren bir diğer alan ise yumurtacılık sektörüdür. Yumurta üretiminde merkez konumda olan ilimiz, sektörün borsası durumundadır. 2018 yılında 79 milyon dolar ile ilimizde mermerden sonra en fazla ihracatı gerçekleştirilen sektör yumurtacılıktır.

Tarım ve hayvancılıkta da ilimiz önemli bir yere sahiptir. Geleneksel hayvancılığın azaldığı ve buna karşılık modern hayvancılığın artmaya başladığı Afyonkarahisar'da, et ve et ürünleri üretimi önemli gelişme göstermiş, bu bakımdan ilimiz 2018 yılında 396 bin 898 büyük baş hayvan sayısı ile Türkiye'de ön sıralardadır.

Hayvancılıkta süt sığırcılığı, küçük ve büyük baş hayvancılık, arıcılık ve tavukçulukta öncü iller arasında yer alan Afyonkarahisar, tarımsal üretim olan kiraz, vişne, patates ve haşhaş üretiminde Türkiye'de stratejik bir konumdadır.

1.3. Sanayi

Afyonkarahisar Organize Sanayi Bölgesi, ilimizde, Valilik, Belediye Başkanlığı ve Ticaret ve Sanayi Odası Başkanlığı ile oluşturulmuş müteşebbis teşekkülün girişimleriyle, 27.03.1980 tarihinde kurulmuştur.

İlimizdeki 7 ilçede üretim aşamasına geçmiş 7 adet, toplamda ise 9 adet OSB bulunmaktadır. İlimizde üretim aşamasına geçmiş OSB'ler Afyonkarahisar Merkez, Bolvadin, Dinar, Emirdağ, İscehisar (Mermer İhtisas), Sandıklı ve Şuhut'ta bulunmaktadır. Üretime geçme aşamasında olan Dazkırı ve Afyon II. Organize Sanayi Bölgesi'dir.

Ayrıca, Merkez ilçede ikinci, Dazkırı'da ise Dokuma-Konfeksiyon İhtisas OSB kurulması için girişimler devam etmektedir. Ülke genelindeki 284 OSB'nin %3'ünden fazlasının Afyonkarahisar'da bulunması ilimizdeki sanayi gelişiminin yaygın olduğunu göstermektedir.

1.4. Seracılık

Afyonkarahisar'da niteliklerine göre örtü altı tarım alanlarına baktığımız zaman yıldan yıla artış görülmektedir. 2010 yılında 170 dekar seramız bulunurken 2018 yılı sonu itibariyle bu rakam 1.125 dekara kadar çıkmıştır.

İlimizde bulunan seralarda çoğunlukla domates üretilmektedir. 2018 yılında 45 bin ton domates üretimi gerçekleşmiştir. İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğünden aldığımız verilere göre metre kareden 45 ile 50 kg arası domates üretimi gerçekleştirildiği bildirilmiştir.

Burada önemli bir hususa değinmekte fayda var bahsi geçen üretimimiz klasik seracılık ile değil termal kaynaklarımızı kullanarak topraksız tarım uygulaması ile yapılmaktadır. Termal kaynaklı topraksız seracılıkta da ülkemizde öncü konumundayız.

1.5. Termal Turizmin Başkenti Afyonkarahisar

Jeotermal kaynaklı seracılığın gelişim gösterdiği ilimizde özellikle termal turizm odağında yurt içinden ve yurt dışından gelen turist sayısı yıldan yıla artış göstermektedir.

Termal turizmin olanakları diğer turizmlerden her zaman farklıdır en önemli farkları; 12 ay turizm yapma imkânı, termal tesislerde insan sağlığını iyileştirici aktivitelerin yanı sıra eğlence ve dinlenme olanaklarının da bulunmasıdır.

Son yıllarda turizmin yıl boyunca yoğunluk kazanması için Turizm Bakanlığınca, turizmi çeşitlendirme politikası uygulanmıştır. Bu çeşitlendirme içerisinde ilimizde en önemli alan ise kaplıca ve ılıca yönünden termal turizmdir. 12 ay boyunca turizm faaliyeti devam edebilmektedir. Afyonkarahisar Türkiye'de kaplıca ve ılıca yönünden sayılı iller arasındadır. Bu sebeple son yıllarda fertler, şirketler ve kooperatifler termal turizme yönelik yatırımlara yönelmişlerdir. Yapılan ve yapılacak olan bu yatırımların sonunda Afyonkarahisar turizmde hak ettiği yerini alacaktır. Kaplıcaları, zengin tabiat yapısı, tarihî eserleri, alternatif turizm çeşitliliği, kültür ve inanç turizmi, festival ve şenlikler gibi çeşitli turizm değerlerine sahip olan Afyonkarahisar, Anadolu'nun batı yakasında bir kavşak noktası olup, doğuyu batıya, kuzeyi güneye bağlayan tabii bir kapı konumundadır. Bu yüzden turizm potansiyeli yönüyle ülkemizin sayılı illeri arasındadır.

Son yıllarda Turizm sektöründe, 4 ve 5 yıldızlı yeni otellerimiz faaliyete geçmiş, bu da “Termal Başkent” olmamızı pekiştirmiştir.

Son on yılda atılan büyük adımlarla, ilimiz 10 adet 5 yıldızlı termal hotele sahip olmuştur. Bunlara ek olarak 1 adet beş yıldızlı otelimiz yapımı bitmiş olup faaliyete geçmesi beklenmektedir. 5 yıldızlı otellerimizin yatak kapasitesi 6.264’dür. İlimizdeki toplam yatak kapasitesine bakacak olursak; inşaat halinde, yatırım belgesi olan ve faal olan otellerimizle birlikte bu rakam yaklaşık 25 bin 917’dir

Bedensel ve ruhsal sağlığı kapsayan ve dünya genelinde Wellness olarak adlandırılan sağlık turizmi için ilimiz otellerine gelenlerin sayısı oldukça çoktur. İlimizde 650 bin metrekarelik alanda kurulan spor kompleksindeki 15 bin kapasiteli Zafer Stadyumu, 12 futbol sahası, 3 spor salonu, su kayağı tesisi, tam ve yarı olimpik yüzme tesisleri, güreş eğitim merkezi ve atletizm salonlarıyla dikkat çekmektedir.

Afyonkarahisar, termal turizm, kongre ve sağlık turizminin merkezi olmasının yanında spor turizminin de merkezi olma yolunda ilerlemektedir. Yurtiçi ve yurtdışından futbol takımları kamp programları için hem otellerimizden hem de spor kompleksimizden faydalanmaktadır. Ayrıca, 2018 ve 2019 yılı Eylül aylarında Dünya Motokros Şampiyonası ilimizde düzenlenmiş olup, 67 canlı yayınla yaklaşık 180 ülkeye ulaştığı tahmin edilmektedir.

1.6. UNESCO Dünya Yaratıcı Şehirler Ağı Üyesi Afyonkarahisar

Birbirinden lezzetli Coğrafi İşaret tescilli ürünleri; geleneğimizi yaşatan yöresel tatları ve damak zevkine hitap eden yemekleri ile Afyonkarahisar, gastronomi alanında UNESCO Yaratıcı Şehirler Ağı’na girdi. Gaziantep ve Hatay’dan sonra Afyonkarahisar Türkiye’de UNECO Yaratıcı Şehirler Ağı’nda yer alan Türkiye’nin 3. İli oldu. UNESCO'nun internet sitesinde yer alan açıklamaya göre listeye dahil olan şehirlerin sayısı ise 66'ya ulaştı.

İlimizin coğrafi işaret tescili almış Afyon Lokumu, Afyon Pastırması, Afyon Kaymağı, Afyon Mermeri, Afyonkarahisar Patatesli Ev Ekmeği, Afyon Kaymaklı Ekmek Kadayıfı, Bayat Türkmen Kilimi, Çay İlçesi Vişnesi, Pazırık El Halısı, Süper İnce Kilim, Türkmen El Halısı, Şuhut Keşkeği markalaşma yönünde ilerliyor.

2. AFYONKARAHİSAR DIŞ TİCARETİ

2.1. Afyonkarahisar İhracatı

İlimizin 2018 yılı toplam ihracatı yüzde 9,15 yükselerek 341 milyon 714 bin dolar olmuştur. 2017 yılı ihracatı ise 313 milyon 442 bin dolar idi.

2018 yılında toplam 128 ülke 7 serbest bölgeye ihracat yapılırken, 2017 yılında 122 ülke 5 serbest bölgeye ihracat yapılmıştır.

İller sıralamasında Afyonkarahisar 2018 yılında toplam ihracatta 1 basamak yükselerek 81 il içerisinde 28'inci sırada yer almıştır.

2017 yılında 324 olan ihracatçı firma sayımız 2018 yılsonu itibariyle 348 olmuştur.

Tablo 1: İllerin 2018 Yılı İhracat Sıralaması (1000 \$)

SIRA	İLLER	İHRACAT TUTARI (DOLAR)
1	İstanbul	72.095.567,80
2	Kocaeli	14.128.478,75
3	Bursa	13.298.331,95
4	İzmir	9.757.833,28
5	Ankara	7.672.747,62
-	-	-
26	Şırnak	440.588,10
27	Çorum	346.520,87
28	Afyonkarahisar	341.713,60
29	Malatya	339.552,44
30	Yalova	307.448,56

Kaynak: TİM

Tablo 2: 2018 Yılı Afyonkarahisar En Çok İhracat Yapılan İlk 10 Ülke (1000 \$)

SIRA	ÜLKE	2017	2018	DEĞ.
1	Irak	84.254,92	87.549,21	3,91%
2	ABD	49.626,75	53.912,67	8,64%
3	Çin Halk Cumhuriyeti	45.456,15	40.296,41	-11,35%
4	Fransa	24.289,55	24.233,53	-0,23%
5	Hindistan	2.440,79	16.251,14	565,81%
6	Avustralya	6.925,36	9.295,04	34,22%
7	İsrail	5.784,43	9.144,64	58,09%
8	Almanya	7.701,04	8.958,38	16,33%
9	Suudi Arabistan	5.770,06	7.199,14	24,76%
10	Belçika	6.438,94	5.330,20	-17,22%

Kaynak: TİM

Tablo 3: 2018 Yılı Afyonkarahisar En Çok İhracatı Yapılan İlk 10 Sektör (1000 \$)

SIRA	SEKTÖR	2017	2018	DEĞ.
1	Madencilik Ürünleri	185.099,45	184.678,25	-0,23%
2	Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller	86.091,53	90.490,03	5,11%
3	Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri	3.946,35	20.552,63	420,80%
4	Demir ve Demir Dışı Metaller	9.033,90	10.869,24	20,32%
5	Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	6.582,55	6.866,94	4,32%
6	Meyve Sebze Mamulleri	5.611,09	6.694,11	19,30%
7	Çimento Cam Seramik ve Toprak Ürünleri	4.289,59	6.284,87	46,51%
8	Makine ve Aksamları	4.136,88	4.572,45	10,53%
9	Otomotiv Endüstrisi	1.180,12	3.979,80	237,24%
10	Kuru Meyve ve Mamulleri	1.156,14	1.075,24	-7,00%

Kaynak: TİM**Tablo 4:** Yıllar İtibariyle Yumurta İhracat Tutarı ve Kilogramı (\$)

YIL	İHRACAT TUTARI (DOLAR)	İHRACAT KG
2010	30.193.000	22.493.785
2011	68.729.000	51.271.834
2012	90.500.000	67.708.655
2013	110.236.000	79.969.336
2014	114.834.000	91.273.947
2015	72.960.000	71.072.870
2016	58.840.000	49.715.003
2017	72.812.000	81.975.366
2018	79.015.000	81.317.641
2019 (11 Aylık)	45.000.000	25.153.306

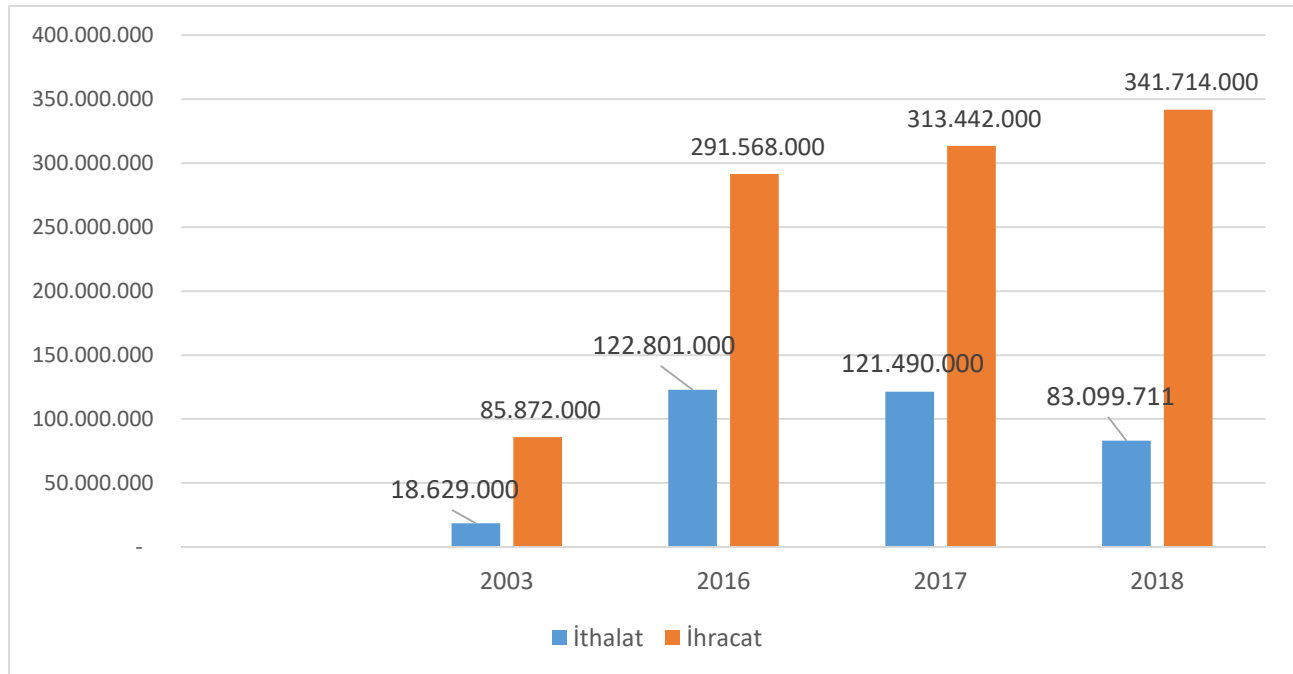
Kaynak: TİM

Tablo 5: Afyonkarahisar İhracatçı Firma Sayısı

YIL	FİRMA SAYISI
2010	211
2011	227
2012	217
2013	231
2014	248
2015	273
2016	301
2017	324
2018	347

Kaynak: ATSO

Tablo 6: Yıllar İtibariyle Afyonkarahisar İhracat ve İthalat Değişimi (\$)

Kaynak: TÜİK ve TİM

İlimizin Dış Ticaret Dengesi 'ne baktığımızda **DIŞ TİCARET FAZLALIĞI** veren ender illerden bir tanesiyiz. 2018 yılında 1 dolarlık ithalatımıza karşılık 4.11 dolar ihracat yaparak ülke ekonomisine artı olarak destek vermekteyiz.

2.2. 2019 Yılı Afyonkarahisar İhracatı

İlimizin 2019 yılı 11 aylık ihracatı geçen yılın 11 aylık dönemine göre %6,1 yükselerek 333 milyon 183 milyon dolar olmuştur. Aynı dönemde 11 aylık ithalatımız ise 65 milyon 550 bin dolar olmuştur.

2019 Yılı 11 Aylık Dönemde En Fazla İhracat Yapılan İlk 5 Sektör

SIRA	SEKTÖR	2018	2019	DEĞ.
1	Madencilik Ürünleri	170.456,53	182.718,81	7,19%
2	Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller	83.349,57	50.770,42	-39,09%
3	Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri	19.312,19	23.524,05	21,81%
4	Çimento Cam Seramik ve Toprak Ürünleri	5.995,24	17.399,53	190,22%
5	Demir ve Demir Dışı Metaller	10.104,45	12.512,45	23,83%

2019 Yılı 11 Aylık Dönemde En Fazla İhracat Yapılan İlk 5 Ülke

SIRA	SEKTÖR	2018	2019	DEĞ.
1	Çin	37.567,20	47.047,84	25,24%
2	ABD	49.052,86	46.731,42	-4,73%
3	Irak	80.663,18	37.331,20	-53,72%
4	Fransa	22.898,71	23.220,98	1,41%
5	Hindistan	15.999,05	20.772,53	29,84%

AFYONKARAHİSAR İHRACAT DEĞİŞİMİ 2018/2019

